

Den Haag

Zwerfvuil aan kant!

Docentenhandleiding
Cursusmateriaal

Inhoud

Inleiding

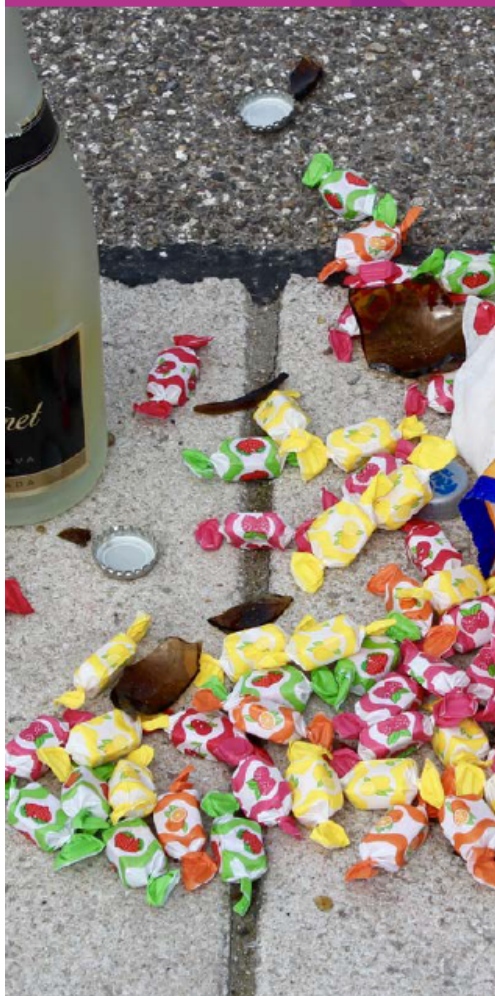
Inleiding

5 Zwerfvuil debat

Docentenhandleiding

Zwerfvuil Debat

Nederlands

Zwerfvuil aan kant! Is een project over zwerfafval voor leerlingen van de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Leerlingen worden zich bewust van de problematiek van zwerfafval en hun eigen aandeel in het ontstaan daarvan. Zij onderzoeken hoe ze zwerfafval tegen kunnen gaan. Daarbij onderzoeken zij praktische zaken, bijvoorbeeld of er voldoende prullenbakken zijn. Zij tekenen 'zwerfafvalsporen' en 'snoeproutes' in op een digitale kaart. En zij zoomen in op gedragsmatige aspecten. Daarbij maken zij gebruik van kennis uit de reclame- en marketingwereld en denken na over maatregelen om gedrag positief te beïnvloeden. Moeten er bijvoorbeeld voetjes op de grond richting prullenbak getekend worden? Helpt een bordje met de tekst: 'Andere leerlingen gooien hun afval weg, jij toch ook?'

Lesdoelen

Naast algemene vaardigheden zoals hieronder beschreven bij kerndoelen, zijn de doelen van deze les:

- Leerlingen kunnen een onderbouwde standpunt innemen over zwerfafvalproblematiek,
- Leerlingen hebben inzicht in de complexiteit van zwerfafvalproblematiek.

Beschrijving van de les

In les één krijgen de leerlingen een introductie op het onderwerp zwerfafval. Daarnaast leren ze meer over debatteren en gaan ze zich voorbereiden op een eigen debat. In les twee gaan ze daadwerkelijk in debat aan de hand van de door hen voorbereide stelling.

Benodigheden

- Voorwerp voor de oefening in presenteren en overtuigen
- Stopwatch
- Stellingen
- Kopieën van het opdrachtenblad en het invulblad voor alle groepjes/leerlingen
- Kopieën van het informatieblad debatteren voor alle groepjes
- Computers, ter voorbereiding van de stellingen

Kerndoelen

Deze les sluit onder andere aan bij de kerndoelen:

- 1 De leerling leert zich mondeling en schriftelijk begripelijk uit te drukken

Nederlands

- 4 De leerling leert strategieën te gebruiken bij het verwerven van informatie uit gesproken en geschreven teksten.
- 5 De leerling leert in schriftelijke en digitale bronnen informatie te zoeken, deze informatie te ordenen en te beoordelen op waarde voor hemzelf en anderen.
- 6 De leerling leert deel te nemen aan overleg, planning, discussie in een groep.
- 7 De leerling leert een mondelinge presentatie te geven.
- 36 De leerling leert betekenisvolle vragen te stellen over maatschappelijke kwesties en verschijnselen, daarover een beargumenteerd standpunt in te nemen en te verdedigen, en daarbij respectvol met kritiek om te gaan.

Lesduur

Circa 2x 50 minuten

Lesopbouw

Les 1

Introductie 'Zwerfvuil aan kant!'

In de bijlage van deze docentenhandleiding vindt u diverse weetjes over zwerfafval om te vertellen of te bespreken in de klas. Met de klas gaat u hierover het gesprek aan. Wat weten ze zelf? Wat vinden zij van zwerfafval?

Zwerfafval en debat?

In de politiek kunnen besluiten genomen worden ten goede of ten nadele van de zwerfafvalproblematiek. Een voorbeeld hiervan is het besluit dat het sinds 1 januari 2016 verboden is voor winkels om gratis plastic tassen uit te geven. Dit is een besluit dat door de landelijke politiek in Den Haag genomen is. Hoe komt zo'n beslissing tot stand? Onder andere door middel van een debat. Ook op provinciaal en lokaal niveau worden debatten rondom milieuthema's gevoerd om zo, naast onderzoek, tot een besluit te komen.

Wat is een debat?

Zie bijlage 'Wat is debatteren?' van Stichting Nederlands Debat Instituut voor een uitgebreide uitleg.

Oefening in presenteren en overtuigen

Kies een voorwerp en laat die zien aan de leerlingen. De leerlingen krijgen twee minuten de tijd om een aantal argumenten te bedenken waarom de rest van de klas dit voorwerp móet kopen. Er is één belangrijke regel:

het voorwerp kost € 5,- en er mag geen korting gegeven worden.

Na de twee minuten voorbereiden worden een aantal leerlingen uitgekozen die een speech mogen houden met de door hen bedachte argumenten om de anderen te overtuigen. De speech mag maximaal één minuut duren. Na de speech bespreekt u met de klas vooral de tops. Wat was er goed aan de speech? Laat ze benoemen waarom dat goed was.

Voorbereiden debat

De leerlingen gaan zelf in groepjes van circa vier à vijf leerlingen een debat voorbereiden. Per klas zijn er drie stellingen. Per stelling is er één groep voor en één groep tegen. In totaal zijn er zes groepen. U kiest de stellingen uit en verdeelt de rollen over de groepen. Aan de hand van het werkblad 'debat' gaan de leerlingen het debat voorbereiden.

Stellingen over zwerfafval:

- 1 Als je rommel op de grond gooit is dat niet erg, de milieudienst van de gemeente Den Haag ruimt het op.
- 2 Schoonmaakacties door burgers zijn zinloos als de gemeente geen goede maatregelen treft.
- 3 In een straat met veel zwerfafval gooi ik mijn rommel op de grond.
- 4 Ik spreek mensen erop aan als ze zwerfafval op de grond gooien.
- 5 Als iedereen 1 stuk zwerfafval per dag opruimt is er geen probleem meer.
- 6 Als je afval op de grond gooit moet je een geldboete krijgen.
- 7 Voorlichting over zwerfafval op het basisonderwijs én het voortgezet onderwijs helpt bij het terugdringen van het zwerfafvalprobleem.
- 8 Een ballonnenwedstrijd moet verboden worden.
- 9 Op school moet er statiegeld komen op de blikjes en flesjes uit de automaten.
- 10 Winkeliers moeten verplicht worden het zwerfafval op te ruimen van de zogeheten 'snoeproutes' naar de school.

TIP: de voorbereiding van het debat kunt u laten inleveren en beoordelen. Niet alle leerlingen zijn verbaal even sterk, maar ze kunnen wellicht wel goede argumenten hebben voorbereid.

Les 2

In deze les gaan de leerlingen in debat over de door hen voorbereide stelling. Er zijn drie debatten. Elk debat duurt maximaal 15 minuten.

Basisregels van een debat

Bespreek met de klas vooraf de basisregels van het debat en zet deze op het bord:

- Heb respect voor elkaar
- Laat elkaar uitspreken
- Je praat tegen de voorzitter
- Niemand wordt persoonlijk aangevallen

Debatopstelling

Twee maal een rij tafels waarachter de debaters gaan zitten. Zij zitten met hun rug naar het publiek. De voorzitter (de docent) zit aan een tafel voor de twee debaterstafels, met het gezicht naar het publiek. Het publiek zit achter de debaters.

Opbouw van het debat

Deel 1 | Openingspeeches, maximaal 1 minuut per groep.

Eén van de leerlingen van de voorstanders van stelling 1 bijt het spits af met hun opening in maximaal één minuut. Hierop zijn de tegenstanders van stelling 1 aan de beurt. Er wordt nog niet gereageerd op elkaar.

Deel 2 | Reageren, maximaal 5 minuten in totaal.

De voor- en tegenstanders mogen reageren op elkaars argumenten. Als ze iets willen zeggen, gaan ze staan. Ze wachten tot de voorzitter hen het woord geeft, eerder mag er niet gesproken worden. Ze praten tegen de voorzitter. Let erop dat alle leden van de groep aan het woord komen. Het debat is geen solovoorstelling van één iemand uit de groep.

Deel 3 | Slotpleidooien, maximaal 2 minuten per groep.

Eén van de leerlingen van de voorstanders van stelling 1 sluit het debat af. De spreker vat samen wat er door hen gezegd is. En probeert in dit slotpleidooi de voorzitter te overtuigen van hun gelijk.

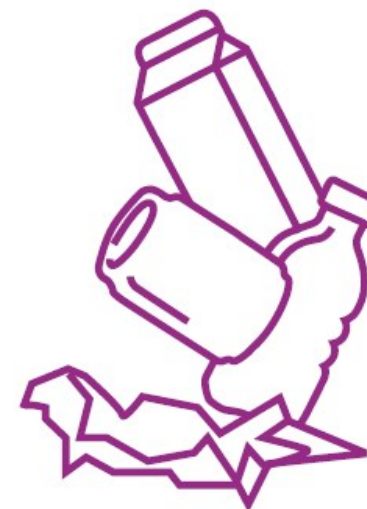
Na twee minuten wordt er gewisseld en zijn de tegenstanders aan de beurt. Daarna bepaald de voorzitter wie de winnaar is.

Wie is de winnaar?

Bij het debat wint de partij die met de meest overtuigende argumenten is gekomen en dit op overtuigende wijze heeft kunnen brengen. Dit kan je beoordelen door middel van een applaus van het publiek. De partij met het hardste applaus heeft het debat gewonnen.

Deel 4 | Nabespreking, maximaal 3 minuten in totaal.

Korte bespreking van de tops en tips. Focus vooral op de tops, zeker als het voor de klas de eerste keer is dat ze een debat doen.

Zwerfafval is een lastig probleem. Het zorgt voor grote ergernis, maar ook voor milieuvervuiling. Een deel van de oplossing van het probleem kan bij de politiek liggen. Politici kunnen bepaalde maatregelen nemen. Dit kan op landelijk, provinciaal maar ook op lokaal niveau.

Een landelijk voorbeeld is dat winkels sinds 1 januari 2016 geen gratis plastic tassen meer mogen uitdelen. Met deze maatregel hopen ze dat er minder (plastic) afval in het milieu terecht komt. Voordat deze maatregel genomen werd, is er onder andere eerst uitgebreid over gedebatteerd.

Een debat

Je gaat met jouw klas een debat voeren over zwerfafval. In een groepje ga je dit voorbereiden. Je hoort van je docent welke stelling jullie hebben, en ook of jullie voor- of tegenstanders van die stelling zijn.

Je gaat met jouw groepje zorgen voor zo goed mogelijke argumenten om de voorzitter van het debat te overtuigen van jullie gelijk. Het kan best zijn dat je het eigenlijk helemaal niet eens bent met jullie standpunt. Dat geeft niet. Het gaat in debat niet om jouw persoonlijke mening, maar om de argumenten.

Opbouw van het debat

Deel 1 | Openingspeeches, maximaal 1 minuut per groep.

In maximaal één minuut houdt één iemand van de voorstanders een speech met daarin de belangrijkste argumenten voor de stelling. Hierna volgt de speech van de tegenstanders van de stelling. Er wordt nog niet gereageerd op elkaar.

Deel 2 | Reageren, maximaal 5 minuten in totaal.

De voor- en tegenstanders mogen reageren op elkaars argumenten. Als je iets wilt zeggen, ga je staan. Je wacht tot de voorzitter je het woord geeft. Eerder mag er niet gesproken worden. Je praat als debater tegen de voorzitter. Tijdens dit deel probeer je terug te komen op argumenten van de tegenpartij en de voorzitter te overtuigen van het tegendeel door met andere goede argumenten te komen. Let erop dat alle leden van de groep aan het woord komen. Het debat is geen solovoorstelling van één van de leden.

Deel 3 | Slotpleidooien, maximaal 2 minuten per groep.

Eén van de voorstanders sluit hun deel van het debat af. Deze vat samen wat er door hun groep gezegd is en probeert in dit slotpleidooi de voorzitter te overtuigen van hun gelijk.

Na twee minuten wordt er gewisseld en zijn de tegenstanders aan de beurt met hun slotpleidooi.

Wie is de winnaar?

Bij het debat wint de groep die met de meest overtuigende argumenten is gekomen en dit op overtuigende wijze heeft kunnen brengen. De voorzitter wijst de winnaar aan.

Deel 4 | Nabespreking, maximaal 3 minuten in totaal.

Korte bespreking van de tops en tips. Het publiek geeft de debaters tops en eventueel een paar tips.

Begrippenlijstje voor het debat

Debater is een deelnemer aan een debat.

Voorzitter is de leider van het debat. De voorzitter bepaalt wie iets mag zeggen en houdt de tijd in de gaten. De debaters praten altijd tegen de voorzitter en niet tegen elkaar.

Publiek is de rest van de leerlingen die op dat moment zelf niet het debat voeren. Zij zitten achter de debaters.

Stelling is een uitspraak of een standpunt. Met de stelling kun je het eens of oneens zijn. Een voorbeeld van een stelling is 'Op alle scholen in Den Haag moeten snoepautomaten verboden worden.'

Mening - standpunt is wat iemand vindt van de stelling. Bij dit debat gaat het niet over jullie eigen mening, maar probeer je de mening te verwoorden die hoort bij de stelling en het standpunt (voor of tegen) dat jullie hebben gekregen. Het is dus geen persoonlijk debat.

Argument is een reden die je geeft waarom je het eens of oneens bent met de stelling. Je kunt bij een stelling meerdere argumenten hebben.

Slotpleidooi is een samenvatting van het debat. Je herhaalt hierin de belangrijkste argumenten die voorbij zijn gekomen tijdens het debat. Je benoemt ook wat de tegenstanders gezegd hebben. Met dit slotpleidooi probeer je de voorzitter te overtuigen van jullie gelijk.

Invulblad: Vorbereiding debat

A Stelling

Onze stelling is:

Wij zijn: voor/ tegen

B Argumenten

1 Zoek naar minstens 8 argumenten die jullie standpunt kunnen ondersteunen. Let hierbij op dat je de argumenten ook kunt onderbouwen met bijvoorbeeld nieuws of feiten die je op internet hebt gevonden. Je kunt de argumenten dan niet alleen noemen, maar ook uitleggen. Zo zorg je ervoor dat je een sterke tegenstander bent in het debat.

- 1

- 2

- 3

- 4

- 5

- 6

- 7

- 8

2 Bespreek met je groep wat de 3 beste argumenten zijn. Omcirkel deze in de opdracht hierboven. Deze 3 argumenten gebruik je straks in de 1 minuut durende speech in deel 1 van het debat. Kies iemand in de groep die tijdens het debat de speech zal houden. Je kunt de speech alvast oefenen.

3 Probeer de overige argumenten te verdelen. Wie kan welk argument goed uitleggen tijdens deel 2 van het debat?

4 Wijs iemand aan die het debat zal afsluiten in deel 3. Dit is best een moeilijke en uitdagende taak.

C Presentatie-tips

Tips voor de presentatie:

- Praat rustig en met duidelijke, verstaanbare stem
- Sta rechtop
- Doe je handen niet in je zakken! Weet je niet waar je je handen moet laten? Hou dan bijvoorbeeld een pen in je hand.
- Kijk de voorzitter aan als je tegen hem/haar praat

In deze YouTube-video's vind je meer tips:

- Debat-tips: <https://www.youtube.com/watch?v=n3oEqgrQ2jI>
- Spreek-tips: <https://www.youtube.com/watch?v=AwomIAz3MB8>
- Meer over argumenten: <https://www.youtube.com/watch?v=zLHb87K89Q>

Informatieblad: Wat is debatteren?

Debatteren is discussiëren met regels. Discussies heeft iedereen wel, soms meerdere keren per dag. Een discussie ontstaat als je het met iemand ergens over oneens bent. Je probeert de ander dan te overtuigen van je gelijk door middel van het aanvoeren van argumenten. Soms lukt dat, soms niet. Soms is onduidelijk of het gelukt is omdat het gespreksonderwerp verandert, of omdat blijkt dat je het eigenlijk allebei over iets anders hebt of iets anders bedoelt. En soms kom je in een discussie snel tot een compromis.

Bij een debat is dit anders. Een debat wordt georganiseerd over een specifiek onderwerp en er doen sprekers aan mee van wie je van tevoren weet dat ze het met elkaar oneens zijn over dat onderwerp. Zij worden verdeeld in voorstanders en tegenstanders. Ook worden vooraf een aantal spelregels afgesproken. Bijvoorbeeld dat het debat maximaal twee uur duurt.

Daarnaast probeer je bij een debat niet elkaar te overtuigen, maar **een derde partij**. Deze mensen nemen aan het einde van het debat een beslissing over wie dit het beste gedaan heeft. De debaters proberen dus niet elkaar te overtuigen, maar het publiek, de rechters of de jury. In jullie geval is dat de voorzitter.

Het bekendste voorbeeld van een debat is een verkiezingsdebat. Verschillende politieke partijen nemen het tegen elkaar op over actuele onderwerpen met als doel de kiezer ervan te overtuigen op hen te stemmen. Een ander voorbeeld is een rechtszaak. Twee advocaten pleiten tegen elkaar met als doel de rechter ervan te overtuigen dat hun cliënt gelijk heeft. De rechter neemt uiteindelijk een beslissing.

Debatten gaan bijna altijd over onderwerpen waar geen waarheid over bestaat. Geen van de deelnemers aan een debat heeft honderd procent gelijk. Een voorbeeld is het verbieden van roken in de horeca. De rokerslobby en Koninklijke Horeca Nederland vonden dit onacceptabel en probeerden de regering en het Nederlandse publiek te overtuigen dat dit een ramp zou zijn voor de bedrijfstak. In de media ontstond een heftige discussie over deze vraag. Uiteindelijk besloot de minister toch dat de horeca in Nederland rookvrij moest zijn. Maar dit is niet de enige mogelijkheid: in andere landen was er een debat over hetzelfde onderwerp en was het resultaat dat er voorlopig gewoon mag worden doorgerookt. Een andere plaats, een andere uitkomst!

Het voorbeeld van het rookverbod geeft aan wat de betekenis van een debat is. Door te debatteren komen argumenten voor en tegen op tafel, op basis waarvan nieuwe inzichten kunnen ontstaan en eventueel beslissingen genomen kunnen worden.

In alle opzichten wordt ervoor gezorgd dat het debat een eerlijke strijd wordt. Zo hebben alle teams evenveel spreektijd en evenveel voorbereidingstijd. Ook moeten zij toegang hebben tot dezelfde informatie en moet de stelling eerlijk zijn in de zin dat er voor beide kanten iets te zeggen valt.

Bron: *utt de Handleiding Debatteren op het VMBO van Vereniging Nederlands Debat Instituut*

Colofon

Dit is een uitgave van
Gemeente Den Haag
Dienst Stadsbeheer
Archeologie & Natuur en Milieueducatie
Postbus 12 651
2500 DP Den Haag
milieueducatie.vo@denhaag.nl

Vormgeving
Teresa Jonkman (bno)

© Gemeente Den Haag 2018

